

8 Hlavní problémy z hlediska rovnosti a kvality ve vzdělávání v ČR a návrhy opatření

Většina zemí OECD, včetně ČR, řeší problém klesajících výsledků vzdělávání a předčasných odchodů ze vzdělávání. Toto téma je aktuální ve většině zemí i z hlediska ekonomické recese a zvýšeného rizika nezaměstnanosti pro ohrožené skupiny obyvatel. Úroveň a kvalita dosaženého vzdělání je rozhodujícím faktorem pro uplatnění na trhu práce, pro snižování sociálních rizik jedince, ale i celé společnosti. Zpráva OECD nabízí řešení nejvážnějších systémových problémů, které jsou příčinou školního neúspěchu a doporučuje konkrétní opatření pro podporu znevýhodněných žáků a škol.

Základní zjištění studie a východiska OECD

OECD spojuje rovnost a kvalitu ve vzdělávání.

Vzdělávací systémy, které si v rámci OECD vedou nejlépe, podporují rovnost a poskytují všem dětem kvalitní vzdělání. Rovnost a kvalita ve vzdělávání představují dvě vzájemně spojené charakteristiky vysoce výkonných vzdělávacích systémů.

Rovnost ve vzdělávání znamená, že osobní a společenské okolnosti, jako je pohlaví, etnický původ či rodinné zázemí, nepředstavují překážky při dosahování vzdělávacího potenciálu (spravedlivost) a že všichni jednotlivci získají alespoň základní úroveň dovedností (inkluze).

Podle OECD

- Rovnost nespočívá jen v tom, že všichni budou mít zaručený stejný přístup ke vzdělávání, ale že jsou zohledňovány různé vzdělávací potřeby žáků.
- Vzdělávací systém musí podporovat žáky tak, aby plně využili svého studijního potenciálu, nesmí vytvářet bariéry nebo snižovat nároky na některé skupiny žáků.
- Investice do rovnosti ve vzdělávání se ekonomicky vyplácí, rozvíjení potenciálu jednotlivců zvyšuje jejich zaměstnatelnost a produktivitu.
- Je prokázáno, že se vyplácí investovat do vzdělávání znevýhodněných dětí už v předškolním věku: účelem je zabránit vzniku obtížně překonatelných rozdílů mezi dětmi už v době nástupu do povinné školní docházky.
- Nejpodstatnější z hlediska přínosu pro veřejné finance je investice do dokončení středního vzdělání žáků.
- Investice do rovnosti se vyplácí i v době krize, protože znevýhodněné děti a mladí lidé s nižším vzděláním jsou jí zasaženi nejvíce.

Na úrovni systému se doporučuje

- Odstranit opakování ročníků.
- Vyhnout se předčasné změně vzdělávacího směru a pozdržet výběr až do vyššího středního vzdělávání (dále také VSV).
- Řídit výběr školy a vyhnout se segregaci a zvyšování nerovnosti.
- Zpracovat finanční strategie, které budou reagovat na potřeby žáků a škol.
- Navrhnout rovnocenné směry VSV¹, které zabezpečí dokončení úplného SV.

¹ V ČR se ve VSV dosahuje těchto stupňů vzdělání: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou.